

ZVONČEK

LISTOV PODOBAMI
ZA SLOVENSKO
MLADINO

Štev.
11.

Leto
IX.

VSEBINA:

1. Srečanje. <i>Dušan</i> . Pesem	241
2. Jožek in Lovrek. <i>Mihael Levstik</i> . Povest	242
3. Pesem veselja. <i>D. A.</i> Pesem	246
4. Pridni učenci v spomin. <i>Št. Jelenec</i> . Povest s podobo	246
5. V svet! <i>Fr. Kolednik</i> . Pesem	248
6. Mladi fizik. <i>J. N.</i> Poučni spis	249
7. Pada listje z dreves. <i>Fran Silvester</i> . Pesem	251
8. Vseh mrtvih dan. Podoba	252
9. Malega Stanka vožnja na Gorenjsko. <i>Janko</i> . Povest	253
10. Premodre glave. <i>Silvester K.</i> Narodna smešnica	254
11. Velblod. <i>L. O.</i> Poučni spis s podobo	257
12. Pravljica o vranu. <i>Zorislav</i> . Pesem	258
13. Mlinarjev Tonček. <i>St. Polenčan</i> . Povest	259
14. Metodek. <i>E. Gangl</i> . Pesem s podobo	260
15. Pouk in zabava.	

V šolo! *Zorko Prelovec*. Uglasbena pesem. — Skledica kave za 300 kron. — Človeška koža. — Spomenik. *Fran Pogačnik*. — Otroško srce. — 640.000 šolskih otrok. — Vonj v starosti. — O porabi zraka. — Morska sol. — Marljive čebele. — Papirnata obleka. — Kako dolgi bi zrasli nohti. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega 261

Listnica uredništva.

Danilo: Pišete nam: Vsak dan bliže, vsak dan globlje v dušo . . . tako prihaja ješen pri nas . . . Odgovarjamo: Vzlic temu nam Vaša pesem ne ugaja. — **Žirovski:** Zdravnik bi vendar lahko pomagal Tončku, saj še ni bilo prepozno. Potem pa tista Vaša neskončna žalost! Koliko ste že stari? — **J. V. v L.:** Hvala! Oboje porabimo prihodnjič. — **K. D. v Z.:** Bile so zapreke. Prihodnjič gotovo! — **Milica:** „Savi“ ni za tisk, čeprav pravite, da je — bujna! Pa čemu ste tako „raztoženi“? V teh letih! Kaj šele bo? — **Malka:** Pišite s tinto in samo na eno stran! — **A. D.:** Nekaj porabimo. — **Stan. Bog.:** Priobčeno pesem ste prepisali od J. Lebana. Ali veste, kaj je to? Zato pa bomo bolj previdni! — **Jože:** Tisto o mačku ne!

Cenjenim naročnikom!

Vse p. n. naročnike, ki so na dolgu z letošnjo naročnino, prosimo vljudno, da nam jo pošljejo.

Vsem onim naročnikom pa, ki so z naročnino na dolgu še za pol leta ali za vse leto 1907 in za leto 1908, bomo ustavili list s prihodnjo 12. številko.

Upravništvo.

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrt leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: **Luka Jelenc**, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7.

Rokopise je pošiljati na naslov: **Engelbert Gangl** v Idriji.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 11.

V Ljubljani, 1. listopada 1908.

Leto IX.

Srečanje.

Glasan drči črez stepe stroj —
uborno dete z njim . . .

„Kam romaš v noči, ótrok moj?
Ustavi se vsaj tu nocoj;
ne hodi tja na Krim!“

„Iz vojne pride oče zdaj;
naproti mu hitim —
ni spati mi mogoče zdaj,
in srce bije vroče zdaj —
jaz moram tja na Krim! . . .“

In sreča sredi stepe vlak. —
Gorele so oči . . .
Sedel je v vlaku mrk junak —
strmel nestrpno v nemi mrak . . .
„Tu, dete moje, ti? . . .

Ti dete? Li mogoče je?
Ne moti mene vid? — —“

„Pustite, oh, moj oče je —
iz bitve prišel vroče je —
ni ranjen — ni ubit!““

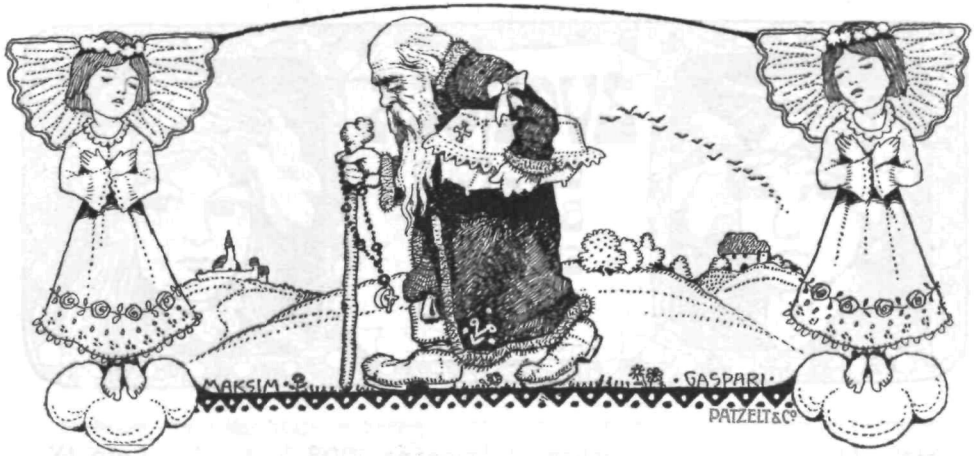
Skoz okno se otrok nagnil —
na plan — — na mrzli tir —
in v grozi oče je zavpil,
in stepni mrak oba zavil,
oba je večni mir. — —

In v jutru vlak prisopel je —
na stepi je počil —
in tožen mož pristopil je
in trupli dve pokropil je
in tožen govoril:

„Velika vajina ljubav —
i oče i otrok —
poznala nista teh postav. —“
Zavriskal vlak je prek dobrav —
spet stepni mir okrog . . .

Dušan.

Jožek in Lovrek.

Spisal Mihael Levstik.

imskega popoldne sta se Matjažev Jožek in njegov mlajši bratec Lovrek drsala iz Golega rebra dol v dolino, da je bilo kaj! Stokaje in sopihaje sta vlekla in porivala precejšnje sanke — Matjažev hlapec je na njih samotež spravljal meljo v mlin — kvišku, dokler jih nista z veliko težavo pririnila prav na vrh Golega rebra. Ondi pa je sedel nanje Jožek, Lovrek pa se mu je prihulil za hrbet in se ga trdno oklenil z rokami. Takemu opravilu dobro vajeni Jožek se je potem oprl z nogami ob tla na desni in levi, in sani so jele smučati nizdol kakor blisk. To je bilo veselje! Dečka sta od radosti kričala in vriskala, in lice jima je rdelo kakor zagorelo jabolko. Četudi so se tuintam prevrnile sani, nič za to! Saj sta zletela v mehki sneg. Vsa bela sta se skobacala zopet na sani, pa hajdi naprej v dolino! To sta se smejala, ko so obtičale sani v ravnini! Zopet sta jih tirala kvišku, in vesela voznja se je pričela iznova.

Po cesti, ki je držala iz gozda sem v dolino, je pricapljal dvojce otrok, deček in deklita. Vsak je imel na hrbtu optano precejšnjo butaro suhih vej. Videlo se jima je, da sta ubožna, saj jima je bila obleka skromna in tenka ter črezinčrez zakrpana s širokimi zaplatami. Na bledem, suhem licu se jima je poznalo, da morata biti pač dostikrat lačna. Ni čuda! Mati, vdova Hladetovka, je gostovala doli v Mlinarjevi kajži blizu trga. Otrok je imela oskrbovati petero, oče jim je umrl pa že lansko leto.

Ko sta otroka prigazila po debelo zasneženi cesti pod Golo rebro, sta zagledala Matjaževa dečka, ki sta se ravno pripravljala na vrhu, da bi se zopet peljala navzdol. Ustavila sta se in željno opazovala veselo voznjo.

Zeblo ju je, da sta privzdigovala sedaj eno, sedaj drugo nožico in si ogrevala prezebli ročici v topli sapi pred usti. Ali ta voznja se jima je zdela vendar tako vesela! Ko bi se pač tudi mogla tako voziti, to bi bilo prijetno!

Tako pa sta morala po šoli raznašati pripravljeno perilo po domeh — mati jima je bila namreč perica — ob prostih delavnikih pa sta hodila daleč gor v hosto po drv. A vendar jima je srce veselo poskakavalo, ko sta samo le gledala, kako sta onadva srečnejša dečka zopet drvela navzdol.

Med vriskom in smehom prismučita dečka v dolino. Sedaj šele zapazita ona ubožna otroka. „He, kje pa sta nabirala drv?“ zakriči Jožek.

„Gori v onemle bukovju!“ odgovori deček in pokaže z roko proti gozdu.

„Tako! V našem bukovju, kdo pa je vama dovolil?“

„Saj sva pobirala le suhe veje, ki so ležale po tleh. Naša mama je dejala, da nama tega nihče ne bo branil.“

Jošku in Lovreku vzkipi želja, zavzeti se za domačo last. Planeta torej nad otroka in jima iztrgata butari. „Ukradla sta drva! Le počakajta, naši vama bodo že pokazali!“ A to še ni bilo dosti. Suvala sta ju še tudi po snegu, in vsa snežena ter glasno jokajoča sta bežala uboga otroka domov.

Vsvesti si svojega velikega junaštva sta Jožek in Lovrek naložila osvojeni butari na sani ter ju vlekla domov, da bi se tako pred starši mogla tembolj pohvaliti s svojim pogumom.

„Aaa; vidva sta pa zares pridna, glejte si no!“ je začudeno dejal oče, ko sta dečka privlekla sani na dvorišče. „A ne bilo bi vama ravno treba, laziti po snegu za drvi, saj jih imamo, hvala Bogu, dovolj na dvorišču!“

„Ne, oče,“ hiti Jožek v eni sapi, „otroka iz Mlinarjeve kajže sta jih bila nabrala, a midva sva jih jima vzela, ker sta jih ukradla v našem gozdu!“

„Tako, vzela sta jih! Pa nista vedela, da sem Hladetovi materi dovolil že lansko leto, da smejo pobirati suhe veje v našem gozdu?“

Dečka sta nekoliko osupnila, ker je oče postal jako resen, a sta zložila butaro na tnalo in porinila sani na skedenj.

Ko sta pridvela v sobo, da bi se pogrela ob topli peči in dobila — kakor navadno — vsak svojo zagozdo kruha za malico, je mati že zvedela o njunem junaštvu. Kar sta bila dečka naredila, očetu in materi seveda ni bilo po volji. Ta trdosrčnost ju je močno užalila. Sklenila sta, kaznovati otroka na čisto poseben način, ki sta bila drugače poslušna in pridna.

Ko sta dečka vstopila, jima že mati zaukaže: „Otroka, le brž nanosita s tnala drv v kuhinjo, jutri pečemo kruh!“

„Mama, pa še nisva dobila malice!“

„Potrpita! Hladetovi otroci tudi ne dobivajo malice, ker pri Hladetovih sploh ne pečejo kruha.“

Dečka sta malo debelo pogledala, a sta storila, kakor jima je bilo ukazano. Ali po storjenem delu se nekako boječe približata materi, ki je pri ognjišču pripravljala večerjo.

„Mama, prosim kruha!“

Toda mati se naredi, kakor bi ne bila razumela njune prošnje ter kuha svojo pot dalje.

Dečkoma se je zdelo materino vedenje precej čudno, a tolažila sta se z dobro večerjo. Vedela sta, da bo nocoj ajdov sok s krompirjevimi oblicami in to sta imela vendar tako rada.

Ko so sedali k večerji, vzame mati skledico soka in jo postavi na klop pri peči. „Dečka, vidva bosta odslej jedla posebe!“

Nerada sta se dečka spravila na odkazani prostor, a vendar sta slušala, ker sta bila tako navajena.

„Mama, še krompirja!“ poprosi Jožek.

„Pa v najin sok niste prilili nič mleka!“ se pritoži Lovrek.

„Bodita le kar zadovoljna!“ resno odgovori mati. „Tudi Hladetovi otroci večerjajo dostikrat le nezabljen sok brez krompirja.“

Dečkoma se je jelo počasi svitati v glavi, da je materino ravnanje nekaka kazen, da pač nista ravnala prav, ko sta vzela ubožnima otrokoma drva. A ker sta bila hudo lačna, sta vendarle molče použila borno večerjo.

Po večerni molitvi sta hotela splezati na peč, kjer sta navadno spala, kadar je bilo posebno mrzlo.

„V čumnati bosta spala!“ odloči mati.

„Tam je pa mrzlo,“ jokaje odgovori Jožek.

„Ni tako hudo,“ odvrne mati, „pri Hladetovih spe tudi v mrzli sobi, kadar nimajo drv.“

Čeprav nerada, a morala sta izpolniti materino voljo. Ko sta se, drhtajoč od mraza, spravljala spat, sta jela v strahu premišljati, da jima bo pač huda predla, če se bo v prihodnje z njima vse tako ravnalo, kakor je navada pri Hladetovih.

Drugo jutro sta optala vsak svojo torbo na ramo, da bi šla v šolo. Postala sta pri durih, da bi dobila za kosilce kruha, kakor je bila sicer navada. Toda oče je jima osorno zapovedal: „Fanta, le brž v šolo, mudi se že!“

Ker so imeli nekateri otroci, med njimi tudi Jožek in Lovrek, precej daleč v šolo, so ostali opoldne v topli šolski sobi in kar ondi počakali na popoldanski pouk. Takrat so se za kosilo gostili s tem, kar so jim dobre mamice dale zjutraj na pot. Matjaževa dečka pa, ki sta imela vsak dan obilo kruha in suhega sadja s seboj, sta žalostno gledala, kako so drugi otroci otepali kruh. Glad jima je zbudil silno poželjenje po jedi, in to poželjenje jima je jako hudo delo. „Kako je vendar hudo, če je človek lačen,“ si misli Jožek. Lovrek pa se tuintam skrivaj ozre na Hladetove, ki so istotako milo gledali, kako so drugi veselo kosili. Sočutje, ki se mu je bilo že sinoči zbudilo do teh ubogih otrok, se mu jame danes zopet oglašati. „Ne, ni bilo lepo, da sva jima vzela drva, ne! Pa kadar bom zopet imel kruha, hočem jim ga dati nekoliko, da ne bodo tako lačni.“

Ko sta prišla o mraku domov, je jima dala mati le skledico ričeta, kar je jima bila prihranila od kosila, kruha pa nič. Za večerjo sta dobila zopet le nezabeljen sok in spat sta morala v čumnato. Tudi drugi večer nista mogla

hitro zaspati. Vest ju je pekla, hudo jima je delo, ker sta uvidela, da ju oče in mati nimata več tako rada.

Lovrek je bil nekoliko bolj mehkega srca, zato je začel pod odejo svojo žalost na tihem izlivati v solze. „Lovrek, kaj ti je?“ ga rahlo vpraša Jožek.

„Hm — hm — hm — ti si me zavedel, veš!“ mu odgovori bratec med pridruženim ihtenjem.

„Pa nisem vedel, da je jima oče dovolil pobirati hosto.“

„Hm — hm — kruha nama ne dado več in tu na hladnem morava spati. — Pa mama in ata naju nimata nič več rada — hm — hm — hm —“

Jožek se je hudo prestrašil. Če bi ju pač oče in mati ne imela več rada, joj, to bi bilo strašno hudo. Ugiblje semintja, kaj bi bilo treba storiti, da bi se pregreha zopet poravnala. Črez nekaj časa rahlo zašepeče: „Lovrek“.

„Aaa?“

„Veš, tisto hosto naloživa jutri na naše sani, pa jo odvlečeva v šolo grede dol k Hladetovi materi. Mi boš pomagal, jeli?“

„Da, Jožek! Ko prideva zopet domov, pa bom prosil ata in mamo, da bi ne bila več huda. Ti tudi, Jožek?“

„Tudi! Pa ne bova Hladetovih otrok več preganjala, sirote so, nimajo ata, morajo biti dostikrat lačni in pa zebe jih — —“

„Lačni! To je pa prav jako hudo, jeli, Jožek? Pa kadar nama dado mati več kruha, ga prihraniva nekaj za Hladetove, jeli?“

Ob takih sklepih se je dečkoma umirila vest. Položila sta si roke okolo vratu ter drug drugega objemajoč mirno zaspala.

Čudno se je drugo jutro materi zdelo, ker sta bila dečka že na nogah, ko še zajtrk davno ni bil pripravljen. Takoj, ko sta se bila oblekla, sta zdrknila na dvorišče. „Kaj neki imata?“ se je zavzeto povprašala mati. Ko je pogledala za njima skozi kuhinjsko okno, je videla, da sta si potegnili sanke zopet na svetlo ter nalagala nanje prav tisti butari, ki sta ju bila oni dan vzela Hladetovima otrokoma. Materi se je jelo precej dozdevati, kaj sta nameravala. Da je s svojim ravnanjem tako hitro dosegla, kar je želela, to jo je veselilo prav srčno.

Ko sta bila dečka butari varno privezala na sani, sta pritekla v sobo, da bi se pripravila za šolo. Po zajtrku nista prosila kruha, ki ga tudi danes nista dobila, ampak sta si brž optala torbi in sta stekla urno na dvorišče. Jožek se je vpregel v sani, Lovrek je krepko pritisnil, in že sta hotela odriniti proti trgu.

Tu ju ustavi oče, ki je bil na materino besedo stopil na dvorišče.

„Kaj počenjata, otroka?“

Dečka se ustavita. Lovrek vtakne v zadregi palec v usta, Jožek pa pove počasi: „I, hotela sva ta drva spraviti dol k Hladetovim!“

„Aaa, pa čemu?“

„I, i — ker so ubožni in jih zebe!“

Lovrek je medtem že nabral svoje debelo ličece v jok in je pristavil, ko si je s tolstima ročicama otiral solze: „In pa — da bi ne bili vi in mama več jezni na naju — uuuhuhu — mhm — mhm — mhm!“

„No, je že prav, kar sta nameravala,“ prijazno reče oče; „pa ne bo treba. Sem že jaz včeraj, ko sem šel z vozom v mlin, zapeljal k Hladetovim drv, da sem jih odškodoval za tisto, kar sta jim bila vidva vzela. Toda zapomnita si: Ako je človek trdosrčen proti ubožcem celo tedaj, ko mu ne narede nikakršne škode, je to neusmiljeno in grdo. Odložita zopet butari in spravita sani na svoje mesto, potem pa pojdita k materi, da dobita zopet kruha na pot kakor po navadi!“

Dečkoma se je kamen odvalil od srca. Storila sta, kakor je veleval oče, in stekla v vežo. Tu ju je mati že čakala. Porinila je vsakemu v torbo večjo zagozdo kruha kakor navadno in dejala: „Dečka moja, bodita vedno dobrega srca, še rajša vaju bova z očetom imela!“

Pesem veselja.

*Zlato solnce se smehlja
sredi sinjega neba.*

*Mine zima, in pomlad
tisoč nam prinese nad.*

*V ostrem trnju klije cvet —
radost hodi skozi svet . . .*

D. A.

Pridni učenki v spomin.

Poroča Št. Jelenec.

ed zvestimi čitatelji „Zvončka“ na Dvoru je bila tudi Klinčeva Vidka. Kako težko je pričakovala prihoda vsake številke! Kako se je veselila lepih slik in zanimivih povesti!

Ali Klinčeva Vidka „Zvončka“ ne bo več brala. Že pozimi jo je zgrabila kruta bolezen, vso pomlad je bolehalo in na praznik sv. Petra in Pavla je sirotica umrla.

Dne 1. julija so jo pokopali na tihem pokopališču pri sv. Juriju na Dvoru. K zadnjemu počitku so jo spremili vsi učenci dvorske šole. Pred domačo hišo in na pokopališču so ji zapeli po eno žalostinko. Šest učencev

je nosilo krsto, spremljale pa so jo učenke v belih oblekah s svečami in lili-jami v rokah. Ob grobu pa ji je izpregovorila v slovo učenka Tilka Jelen-čeva tako-le:

Spoštovani pogrebci! Ravnokar se je vsula gruda prsti s pretresljivim glasom na krsto moje součenke Vide Klinčeve. Devet let je bila stara, tu-kajšnje šolo je obiskovala tretje leto. Kako je bila pohlevna in pridna, to bi vedeli povedati njeni učitelji. Dokler je le mogla, je hodila v šolo, a težka bolezen ji je to zabranjevala. Obolela je še pred Božičem. Nekega

mrzlega zimskega dne se je hotela v ‚dolinki‘ malo posankati, a kmalu je pribežala domov vsa premrta, ubožica si je nakopala težko udno bolezen, ki jo je potrpežljivo prenašala. Med njeno boleznijo je bila tudi birma v naši župniji. Ker pa bolno siročče ni moglo v Žužemberk, jo je gospod knezoškof birmal v domači cerkvi. V svoji bolezni je prebila mnogo trpljenja.

Na praznik sv. Petra in Pavla je pa ljubi Bog hotel v svojem rajskem vrtu še eno cvetko. Poslal je ob 4. uri zjutraj angela smrti in ta jo je odtrgal ter hitro odhitel z njo v rajski vrt, kjer kraljuje večno veselje.

Truplo krije mrtvaška zemlja, duša pa uživa veselje, ki ga je Bog obljudil tistim, ki ga ljubijo.

Draga Vidka! Solza bridkosti mi sili v oko ob bridki izgubi, saj sem s teboj izgubila eno najboljših prijateljic. Pa jokati se ne smem, ker to bi pomenilo, da ti zavidam veselje, ki ga že uživaš s svojimi tremi bratci in sestrico v nebesih. V tolažbo mi je pesem:

Le križ nam sveti govori,
da spet se vidimo nad zvezdami.

Ljuba Vidka! Blagor ti, ki si zamenjala v nežni mladosti tuzemsko življenje z večnim življenjem ter se preselila iz doline solz v večno veselje!

Vidka, ostaneš nam vedno v spominu!

Kakor sem te prosila ob tvoji smrtni postelji, prosim te tudi zdaj, ne pozabi na nas, prosi Boga, da nas varuje vsega zla in pridi nam naproti, kadar dojde ura naša! Ljuba Vidka, počivaj v miru!

V svet!

*Vela je, vela rožica,
rožica moja krasnà;
vmrla je, vmrla ubožica,
vmrla z njo radost mojà.*

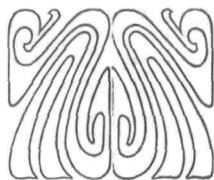
*Davi bil v vrtu zelenem sem,
bil sem — pa, ah, po slovo ...
Stal tu ob popju ljubljenem sem,
in solzno je bilo okó.*

*V daljne, ah, v tuje krajine grem —
čemu? Li sreče iskat?
Med tujca sovražne mi sine grem,
a sam sem slaboten in mlad.*

*In stal sem ob popju in točil sem
grenke, pekoče solzé
in rožico z njimi močil sem,
ki pila je moje gorje.*

*Zdaj vela, ah, vela je rožica,
rožica moja krasnà,
vmrla je, vmrla ubožica,
ker vmrla je radost mojà.*

Fr. Kolednik.

Mladi fizik.

Piše J. N.

X.

Govica o proizvedenih poizkusih se je kmalu raznesla. Vsi so se zanimali zanje, vsi so jih hoteli videti, in moral sem jih še enkrat napraviti. Še enkrat so krasile tiste prikazni mojo sobo, še enkrat so se tudi naši vojaki navduševali ob čarobnih poizkusih. Zabavali so se vsi ob uživanju lepote, provzročene od električne sile, in nekateri so hoteli najti v tej zabavi celo nekaj globokega, v razum segajočega. Da je bil med temi tudi naš Slavko, mi ni treba posebno poudarjati. Vprašali so me to in ono in pozno zvečer so se razšli. Drugi dan pa je bil že na vsezgodaj Slavko pri meni.

„Kaj pa je?“ sem ga vprašal.

„Eh, zdi se mi, da sem nekaj našel in bi se rad prepričal s poizkusom o tem.“

In pravil mi je, da je premišljal vso noč o elektriki, ki gre skozi osti v zrak.

„Veste, če gre tedaj elektrika v zrak, mora postati ta električen, in če ga vlovimo, vlovimo z njim tudi elektriko.“

„Dobro, dobro!“ sem mu smehljaje pritrtil, „vprašanje pa je zdaj, ali postane zrak res električen?“

Tega ni pričakoval. Gledal me je začudeno in ni vedel, kaj bi si mislil. Njegov obraz je dobival različne izraze, ki so skoraj vsi kazali, da se jaz motim.

„Slišite, na kaj pa elektrika leže, če ne na zrak, ko gre vendar v zrak?!“

„Kako se pravzaprav natančno vrši ta prikazen, ti ne morem sedaj povedati, ker bi ti moral prej razviti nekaj novih pojmov o elektriki. Pokazati ti hočem poizkus, ki ti vsaj deloma pojasni, na kaj elektrika leže.“

Nato sem vzel precej trebušasto steklenico. Zamašil sem jo s pluto, ki sem skozi njo vtaknil koničasto kovinsko palico, da je ost segala do stekleničnega središča. Drugi konec palice pa sem zavil v obroč.

„No, tako sem mislil tudi jaz napraviti, da bi vlovil elektriko. Glejte, elektrika, ki bi skakala na obroč, bi šla skozi ost v zrak steklenice, in ker ta ne more nikamor, bi morala tudi elektrika ostati notri.“

In navdušen od te svoje ideje ni mogel vztrpeti, da bi mu jaz napravil poizkus. Prijel je za steklenico, zavrtel stroj, in iskre so skakale na obroč. Ko se mu je zdelo zadosti, je hotel preiskati električnost zraka z elektroskopom. Zato je prijel steklenico za palico, da bi napravil zraku izhod, a v tem trenutku je zakričal, ker ga je elektrika iz steklenice močno udarila. Kdo drugi bi se bil sedaj kislo držal, on pa je ves vztrepetal od velike radosti, kakor bi mu bil sveti Miklavž prinesel najlepše darove.

„Ali ste slišali? Ali ne trdim prav? V steklenici se je res nabrala elektrika!“

In skakal in vriskal je od veselja. In kdo bi mogel v tem trenutku dobiti srečnejšega človeka od njega, ko se mu je zazdelo, da je postal slaven, da bodo po vsem svetu čitali o njegovi iznajdbi? Pustil sem mu to veselje, dokler se je dalo. Molčal sem, a moj obraz se je nekako šaljivo zategnil, kar je zadostovalo, da se mu je začela sreča kaliti.

„Saj ste videli, kako sem napravil. Poizkus je tu, njemu moramo verovati.“

„Da, da, verovati mu moramo. Nobeden ne more tajiti tega, kar se je pripetilo. S tem pa še ni dokazano, da je elektrika legla na zrak. Premisliti moraš, da zrak ni čist. V njem se nahajajo različni trdni delci, ki so večinoma tako majhni, da jih s prostim očesom ne vidimo. In ti delci so, ki nanje leže skoraj vsa elektrika, kakor se kmalu sam prepričaš. Da boš kaj videl, hočem prepojiti zrak v steklenici z dimom. Pazi na dim sedaj, ko skakajo iskre. Vidiš, kako nastajajo vrtinci okrog osti? Zrak se vedno bolj čisti, in kmalu ni več dima. Kam je šel?“

Nekaj novega je videl, nekaj, ki je obvladalo vse njegovo mišljenje. Dim je bil notri v dobro zaprti steklenici in kmalu je izginil. Mogoče ga je elektrika uničila? Mogoče! Zmajal je z glavo in me pogledal.

„Steklenico si oglej natančno!“ sem mu dejal. In opazil je res, da je nekoliko umazana. Dim je tedaj legel na steklo. Kako se je to zgodilo, je razložil Slavko sam. Delci dima so postali vsi električni, zaradi česar so se medsebojno odbijali, da so se začeli pomikati na vse strani. Ko so pa zadeli ob steklo, so obtičali na njem. S tem je izprevidel, da je elektrika legla na trde delce; da pa ni legla na zrak, ni imel še dokaza. Naročil sem mu, naj nabasa na prejšnji način steklenico večkrat zaporedoma. Pri tem je opazil, da je šlo z basanjem vedno težje, in da so bile iskre, pridobljene iz steklenice, vedno manjše.

„Kaj pa je to?“ se je zopet začudil. V steklenico sem spravil zopet nekaj dima, in z basanjem je šlo kakor prej v začetku. Tako je spoznal, da gre elektrika le tistikrat rada v zrak, ko so v njem trdni delci. Čim manj jih je notri, tem težje steče vanj. Spoznal je pa tudi, da ta steklenica ni nič drugega kot lejdenska steklenica. Notranjo oblogo tvori dim na steklu, zunanjo pa roka, ki jo drži. To spoznanje ga ni prav nič razveselilo. Zamišljen je postal in se praskal po glavi.

„Tedaj na dim, na prah leže,“ je večkrat mrmral. Hipoma pa nagubanci čelo, me pogleda, in v blisku, ki je zasvetil v njegovih očeh, sem spoznal, da ga je prešinila nova misel.

„Večkrat ste rekli, da prah škoduje zdravju in da ga je težko odpraviti iz sobe. Ali bi ne mogli čistiti zraka v nji kakor v steklenici?“

„Seveda bi ga mogli. Treba je le, da spustimo na pripraven način elektriko v zrak. Prah bi potem legel na bližnje predmete.“

„Ali so že poizkusili to?“

„Ne samo tega, ampak z elektriko so celo poizkusili razkaditi meglo, ki je posebno v velikih prometnih mestih — kakor n. pr. v Londonu — jako nadležna.“

„Meglo? Saj je vendar vlažno, ko je megleno, in stroj ne deluje.“

„Vse to je res. Pa za take stvari rabijo veliko množino elektrike, ki jo pridobivajo na drug način, in žice, vodeče to elektriko, so tako dobro osamljene, da jim vlaga ne more do živega.“

In zopet sem mu povedal nekaj novega in zopet sem mu razdražil njegovo domišljijo. Ne bil bi si nikoli mislil, da se da elektrika proizvajati še na kak drug način. In še na koliko načinov! Kak bi moral biti Slavko, da bi se mu ne podile različne slike po glavi? In kake bi morale biti te slike, da ne bi iskal v njih električnega izvira? V svoje misli se je tako vglobil, da ni ne videl ne slišal matere, ko je prišla ponj.

Pada listje z dreves.

*Pada listje z dreves —
rumeno, rdeče,
pada slana z nebes
na vrte dehteče.*

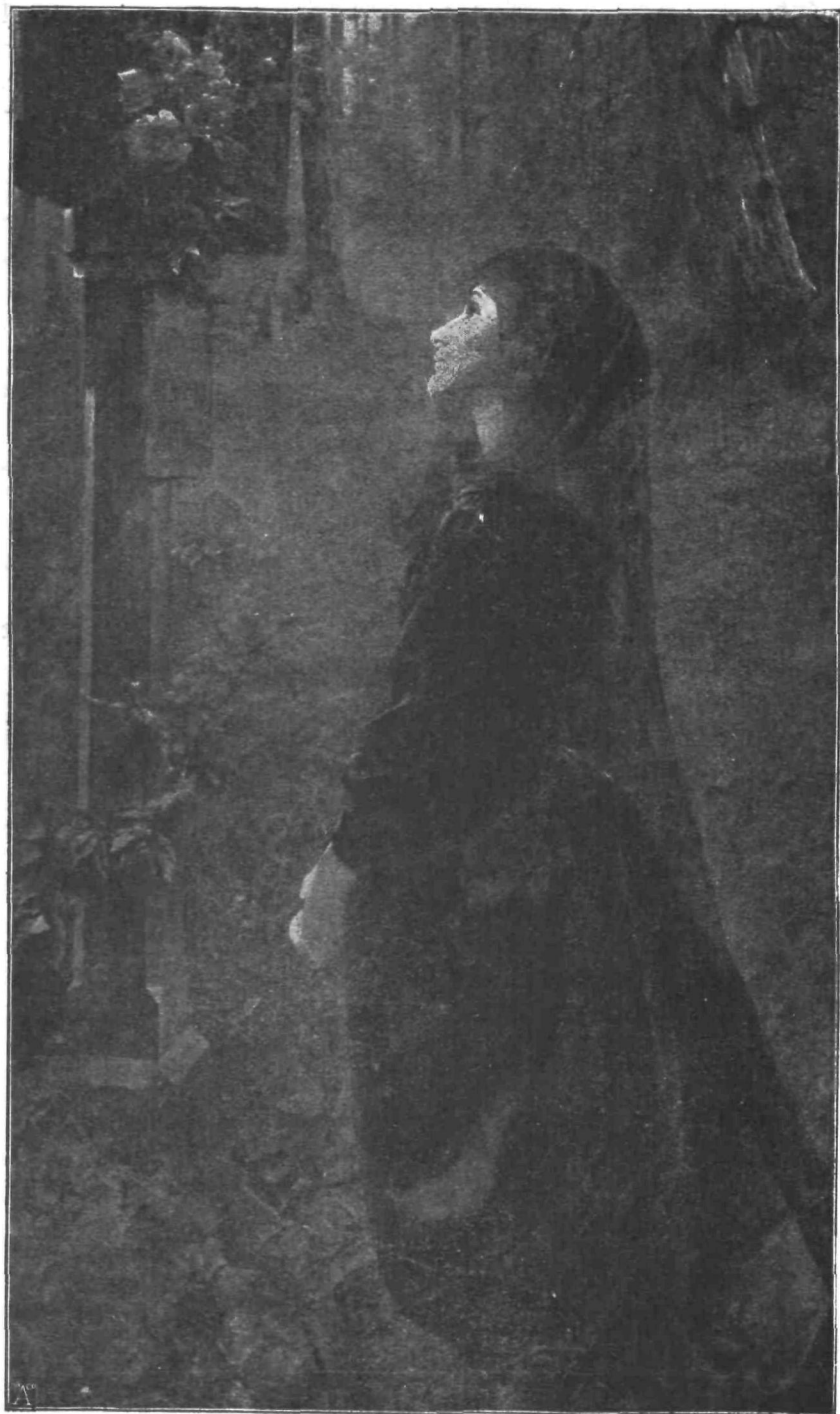
*Zajček v grmu čepi —
živalca plaha,
glad mu pretresa kosti,
strah svinčenega praha.*

*Cvetek sto in sto
žalostno umira,
in zapuščeno drevo
v nebo se ozira.*

*Pada listje z dreves —
rumeno, rdeče,
pada slana z nebes
na — večno speče . . .*

Fran Silvester.

▷ Vseh mrtvih dan ◁

Malega Stanka vožnja na Gorenjsko.

Spisal *Janko*.

„Stanko, Anica, spat!“ je klicala mlada gospa, mati obeh otrok, „jutri bo treba zgodaj vstati.“

Mlada gospa Rusova je hotela jutri odpotovati s svojima otrokoma na Gorenjsko, kjer je bil njen mož že dlje časa.

„Ali bomo imeli na Gorenjskem visoko hišo, mama?“

„Seveda, Stanko, seveda.“

„In lep vrt bo poleg, kaj ne, in zadaj se bodo širili travniki, kjer bova pasla z Anico backa. Saj pojde bacek tudi z nami?“ je radovedno dalje izpraševal štiriletni Stanko.

„Seveda, seveda, le spat pojdita,“ mu je zatrjevala mamica.

„Na Gorenjskem ne boš name nikdar huda, kaj ne, mamica“ — in nedolžno, proseče so zrle nanjo njegove črne oči.

Ginjena ga je objela mamica, pritisnila k sebi in ga poljubila na jasno, s kodri obrobljeno čelo.

„Če boš priden,“ mu je zašepetala, ga dvignila in nesla v spalno sobo.

Za njima je šla dvanajstletna Anica.

Ni še minilo pol ure, že sta spala otroka in sanjala o novih krajih, o veliki hiši, o vrtu in o backu . . .

* * *

Zbudilo se je solnce tam v deveti deželi in poslalo poslanca, svetle žarke, naznanit širnemu svetu, da zasede kmalu svoj tron na nebeški modrini.

Svetlordeči žarki so se zasvetili v daljini . . . Zvezde so zatrepetale . . . obledele. Polagoma je izginila druga za drugo. — —

Tedaj je stopila mlada gospa v otroško sobico in zaklicala s tihim glasom:

„Čas je, vstanita!“

Anica je vstala takoj in se začela hitro opravljati. Tudi mali Stanko se je sklonil na postelji in si pomencal z ročico zaspane oči, a zleknil bi se takoj zopet na mehke blazine, če bi ne pristopila mamica, ga lahko dvignila izpod tople odeje in ga začela oblačiti.

V začetku je gledal Stanko zaspano in ničesar ni mogel povedati. A ko ga je mamica oblekla in umila, je postal zopet zgovoren.

„A kdaj pojdemo? Mamica, kaj, če zamudimo?“

„Nič se ne boj, Stanko, časa je še dovolj. Le najej se še prej, da ne omagaš.“

Sedel je h kavi in obsipal mamico še z raznovrstnimi vprašanji o očetu, ki jih bo že čakal na Gorenjskem, o igračah, ki mu jih ondi gotovo ne bo manjkalo, in o različnih stvareh.

Mamica mu je na vse odgovarjala in ga komaj pripravila, da je izpil zajtrk.

Z jutranjim vlakom se je odpeljala gospa z Anico in Stankom na Gorenjsko. Tudi bacek se je peljal z njimi, le v drugem vozu. —

Stanko je stal pri oknu železniškega voza. Veselja mu je žarelo lice in komaj je čakal, da bi vlak odrinil. — —

Gost, teman dim se je valil iz žrela hlapona — — tenak oster žvižg je vzletel v zrak — — zamolkli udarci koles so se začuli — in velikanska vrsta voz se je premaknila.

Gladko je zdrčal vlak po ravnem tiru . . .

Stanko je kar tlesknil z ročicami. —

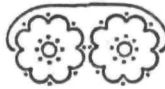
„Joj, kako beži vse pred nami, drevesa, travniki, hiše, cerkve — — glej, mamica, glej!“

Dolgo je zrl skozi okno, se čudil širemu svetu, ki je s tako naglico bežal mimo njega, in glasno govoril z mamico.

A kmalu se je utrudil, ni bil vajeen tako nagle vožnje. Sklonil se je nazaj na materino naročje in sladko zaspal.

Zbudil se je šele, ko so bili že na postaji. Mamica ga je nesla iz voza na kolodvor, kjer jih je že čakal oče.

Takoj je postal Stanko zopet zgovoren in odšel z mamico, očetom, Anico in backom v novi dom, ki je bil nekoliko manjši nego si ga je Stanko predstavljal — a vendar lep!

Premodre glave.

Po narodni smešnici spisal *Silvester K.*

XX.

Ker se je hotel Zabrzhanom stari zvonik podreti, sklenejo takoj zidati novega. Brž se dogovore ter začnejo spravljati pesek, apno, opeko in kamenje in ko se jim zdi kup dovolj velik, jamejo zidati. Pa kakor se lahko vara vsak človek, tako so se varali tudi Zabrzhani, zakaj zmanjkalo jim je opeke. Čeprav pa so začeli brž delati in žgati novo, vendar je minilo precej časa, preden so zopet mogli nadaljevati zidanje.

Ko prikoraca prvi zidar na vrh nedozidanega zvonika, zapazi tukaj najlepšo travo, ki je bila po dolgem odmoru zrastle in prevlekla vrh zvonika z lepo zeleno obleko. Zidar, ki bi bil rad takoj začel delo, se prime za glavo in v prvi iznenadenosti začne premišljati, kaj bi se dalo storiti. Vedel je sicer, če se hoče dalje zidati, mora odstraniti travo. A kako brez male zamude? Ker si ne ve pomagati, zleze zopet z zvonika in naznani občinskemu svetju nezgodo. Župan, ki se mu je zdela stvar jako važna, skliče može k

tajni seji in obljubi tistemu, ki bo zadel najboljši pripomoček, lepo nagrado iz nikdar prazne občinske blagajnice.

Pozno v noč je trajala seja, pa umni zborovalci so si še vedno zaman belili modre glavice. Zdihovanja je bilo kakor o vojnem času. Zunaj pred občinsko hišo je že začelo občinstvo nevoljno mrmrati. Kar prihiti vaški pastir ter prosi, naj ga puste v dvorano, ker ve za dober nasvet.

V dvorano prišedši začne tako govoriti:

„Ne zamerite, slavni gospodje, da se predrzne vaški pastir vam modrim možem kaj svetovati. Toda slušajte, kaj povem. Ko sem danes pasel vaško živino, sem mislil tudi na naš zvonik. Hipoma mi pride na misel, da bi se dala tista trava, ki je zrasla na zvoniku, kaj lepo popasti — posebno, če bi do trave potegnili največjega vaškega vola. To je moj nasvet, in blagovolite ga presoditi!“

Vsi občinski svetovalci se strmé pogledajo in priznajo enoglasno, da je ta nasvet res najboljši. Takoj izbero največjega vola, poiščejo najmočnejšo vrv, jo privežejo volu okrog vratu in ga vlečejo kvišku. Vse je bilo modro urejeno in je šlo prav dobro od rok, samo obešencu je jelo primanjkovati sape; vrv ga je preveč drgnila. Na polpota je molil že jezik iz gobca. Toda Zabržani so si nekoliko narobe tolmačili vedenje vola in so z navdušenjem klicali:

„Le gor, le gor z njim! Glejte, kako se mu že ljubi lepe trave!“

Naposled so srečno privlekli vola na zvonik, pa neprostovoljnemu potniku ni bilo več mar lepe trave, zakaj — spotoma se je bil zadušil.

Trava je ostala na zvoniku, Zabržani pa so šli potrti domov. Kakor že večkrat je tudi sedaj prišel skozi Zabrd tujec, ki je za lepo plačilo izpulil in odstranil travo na zvoniku in rešil modre glavice iz duhomorne zadrege.

Zabržani so zdaj lahko nadaljevali zidanje, a zaradi bridke izkušnje izmodrovani so zdaj zidali tako naglo, da jim ni več mogla na zvoniku zrasti nadležna trava.

XXI.

Zabržani, ki so bili svetovnoznani kot dobri živinorejci, si nekoč namislijo, da bi bilo dobro iti na semenj v Zagreb. Določenega dne se zberejo pred občinsko hišo, zdevajo vso hrano, ki so jo mislili vzeti s seboj, v velik jerbas in korakajo z njim — nese ga enkrat eden, enkrat drugi — za nosom proti Zagrebu. Šli so lepo drug za drugim v takozvanem „gosjem redu“, ker so se bali katerega izgubiti na dolgem potovanju. Pripovedujejo, da so se še celo držali za suknjice.

Sredi lepega polja se jih loti glad. Zajavkal je namreč najprej samo eden, da mu glad vrta po želodcu, in takoj so tudi vsi drugi čutili telesno jedilno shrambo prazno. Ker pa je glad huda reč, je v prihodnjem trenutku že jerbas postavljen na tla, in kakor bi trenil, je tudi nekaj klobas in kruha na pogrnenem prtu. Kmalu sedi tudi cela kopa zabrških sejmarjev okrog preproste mize. Ker je bil prt precej majhen, a je bilo število mož veliko,

so sedeli na tleh seveda jako tesno in so držali noge naprej in navzkriž, semintja, kakor in kolikor jim je dopuščal prostor.

Da bi se na dolgem potu ne mudili predolgo, so začeli jesti, da so se jim šibile čeljusti. Ko so bili vsi nasičeni, se nenadoma oglasi vaški krčmar in pove osupnjem soobedovalcem:

„Mili prijatelji, ali še niste opazili, kakšna nesreča se nam je pripetila? Vse naše noge so tukaj tako razmetane okolo prta, da nam jih ne bo več moči izbrati. Ako ne dobimo rešnika, smo obsojeni tukaj večno sedeti in žalostno poginiti.“

Z grozo na obrazih in v laseh pritrdijo Zabrzani, da so takoj po prvih krčmarjevih besedah spoznali hudo nesrečo in vdani v nemilo usodo gledajo na vse strani, kjer bi se prikazal kakšen rešnik, ki bi zopet pomagal vsakemu na svoje noge.

Toda pomoči ni od nobene strani, in ubogi siromaki so že presedeli ves dan in vso noč. V najhujši zadregi jih proti ranemu jutru dobi Hrvat, ki je mimo gnal veliko čredo živine.

„Kaj pa delate tukaj?“ jih nagovori kupec.

„Oh, gospod — ali nas mar vi hočete rešiti iz grozne stiske? Glejte, pošteni tržani smo iz slavnega Zabrd, a ne moremo dalje, ker so se nam pri obedu popolnoma zamešale noge!“

Komaj sliši Hrvat znano ime Zabrd, že se začne glasno smejati in reče naposled:

„No, če vam razen pameti ne manjka ničesar drugega, vam pomagam prav lahko!“

To rekši, zgrabi svoj dolgi bič ter začne neusmiljeno pretepati uboge korenjake, ki si ne premišljajo več dolgo ter začno bežati, da so se jim še od daleč bliskali podplati.

Po končanem semnju so se Zabrzani vrnili domov, kjer so morali vse debelo in drobno pripovedovati, čemur so se doma ostali seveda jako čudili — posebno ko so slišali o čudoviti in občutljivi rešitvi z volovskim bičem. Takoj drugega dne je dal župan na občinsko tablo nabiti in od hiše do hiše razglasiti sledeči ukaz:

„Slavno občinstvo! Dobro in koristno je hoditi na sejme v daljne kraje, kakor je vsakomur iz srca dovoljeno, kakor je tudi dovoljeno jemati živeža s seboj. Podpisani občinski urad pa prepoveduje na potovanju hrano uživati v večjih družbah, in sicer prepoveduje to v blagor in korist svojega občinstva. Vsak naj je zase po tri metre oddaljen od drugega; če pa tega ne dopušča prostor, naj pa ima vsak svoje ime napisano na obeh podplatih. To delo rad prevzame naš izkušeni občinski sluga, ako se mu plačata od črke po dva vinarja.“

Ta ukaz, ki ga še do danes niso razveljavili, je varoval zabrške sejmarje vseh neprilik.

Velblod.

Priobčil L. O.

Atlantsko morje nas loči od Amerike. Neizmerne peščene planjave, ki se razprostirajo v Aziji in Afriki, bi pravtako ločile ondotne prebivalce, ko bi ne imeli v onih krajih velbloda.

Konj bi se pogreznil v valovih peščenega morja in poginil. Kopita bi mu razpokala in noge ohromele. Velblod pa stopa na debelo podplatasto kožo. Ta mesnata in vendar ne preobčutna noga mu lajša težavno hojo po pesku.

Konj ne bi mogel nositi težkih tovorov, posebnost še zato ne, ker bi se mu moralo razen tovora nakladati tudi veliko krme za živež. Velblod pa

potrebuje prav malo hrane. Zadovoljen je s koprivami in z osatom in lahko — po več centov noseč — prekoraka na dan čez 80 km, z jezdecem pa predirja celo do 200 km.

Velblod je 2 do 2·5 m visok, tedaj višji nego največji konj. Ta visokost pa ni pri nakladanju tovora nikomur prav nič na poti, ker velblod vselej pade na kolena, kadar mu blago nakladajo ali razkladajo.

Puščava ne rodi ne ovsa ne ječmena, ki sta za tovrne konje potrebna; le tuintam poganja bodeče zelišče izpod peska, in s tem je velblod zadovoljen. Velblod ima trdne ustnice, da ga ne bodejo osorne koprive in pusti osat. Velblod lahko strada po štiriindvajset ur, konj pa tega ne more. Še več pa je vredno velblodovo svojstvo, da tudi v najhujši puščavni soparici po osem ali pa še po več dni lahko trpi žejo. Kadar pride velblod do vode, se napije dosita in potem napolni z vodo posebne prostore svojega sestavljenega želodca. Ni pa res, da ostane ta voda hladna, čista in brez duha, ter da zakoljejo potniki velbloda, ako so v nevarnosti, da bi umrli za žejo.

Če še pomislimo, da ta žival potrebuje le malo spanja in da lahko potuje skoro noč in dan, umejemo, zakaj je velblod prebivalcem jutrovih dežel najkoristnejša domača žival. Arabcu je velblod to, kar je nam konj, ovca in govedo.

Ker le velblod omogočuje promet v brezmejnih puščavah, je opravičeno, da ga imenujejo — ladjo puščave.

Pravljica o vranu.

*Vran, vran, vran —
črn kot cigan,
črn kot cigan,
v polju glasno kraka
dannadan:*

*„Ej, ti zima, zima,
zimica srebrna,
kaj mi vsiplješ na peruti
cvetja belega,
belega, sneženega?! . . .
Ako ne miruješ,*

*pišem brž po solnčece,
solnce zlatooko,
da te zapodi
hitro prek poljan . . . “*

* * *

*Kraka v polju črni vran . . .
Tetka zima se smehlja,
tetka zima z glavo kima —
tihu kima . . .*

Zorislav.

Mlinarjev Tonček.

Spisal P. St. Polenčan.

eževalo je sinoči. Naša ilovnata pokrajina je postala blatna. Težko smo dvigali noge na opolzlih potih danes zjutraj. To sta občutila tudi dva Bošnjaka — krošnjarja. Lezla sta ob osmih zjutraj navkreber proti vasi. Vsak je imel pred seboj velik pletarec in v njem razne drobnarije; na hrbtu pa sta imela še vsak zvezan šop dišečih palic. Hipoma pa se zadnji izpodrsne, omahne in se še komaj ujame. Bolj oprezno kot doslej sta šla dalje.

Mlinarjev Tonček pa je moral iti tisto jutro h kovaču. Spotoma sreča Bošnjaka; njegova pot ga je peljala namreč nekoliko časa po oni, ki drži v vas. Že dolgo si je želel kupiti lep nožek. Poželjivo se je ozrl po bliščečih stvareh v Bošnjakovem pletarcu. Boječe pristopi in vpraša, koliko stane nožek s svetlim ročajem in dvema reziloma, kakršnega je videl v pletarcu, a si ga ni upal pokazati. Krošnjar mu pa reče: „Dve dvajsetici.“ Žalostno ga je pogledal Tonček in hitel dalje. Trdo je stisnil svoj mošnjiček, ki je bila v njem le ena dvajsetica. Mudilo se mu je, zakaj moral je biti ob devetih v šoli, a prej še priti od kovača domov.

Izvršil je očetovo naročilo, vzel knjige ter hitel v šolo. Tudi on je težko lezel navkreber. Kar zagleda v blatu nekaj svetlega. Hitro se pripogne in pobere. Bil je nožiček! Ravno tisti nožiček, ki ga je prej ogledoval! Izkušnjave so ga že mučile. Mislil si je: „Prej sta hotela imeti dve dvajsetici, a sedaj bi mi ne bilo treba dati niti ene!“ Notranji glas pa mu je pravil: „Ne tako! Daj ga nazaj!“ Hud boj se je vnel v Tončkovi duši. — Držal je nožek v roki in šel dalje. Pred šolskim poslopjem je zvedel od svojih tovarišev, da se še mudita Bošnjaka v vasi. Hitel je za njima.

Ko ju je zagledal in povedal, da je našel nožek tam na rebri, je rekel eden: „Izgubil sem ga, ko sem izpodrsnil. Tak nožek, če se ne motim, si hotel ti kupiti; ne li? Imej ga v plačilo za poštenost!“

Ves vesel je tekel Tonček v šolo in povedal svojim součencem, kaj ga je doletelo.

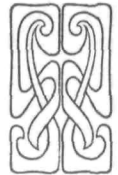
Metodek.

*Kaj pa je, Metodek ljubi,
da so jezne ti oči?
Nič besede! — Ali muca
mlekce je izpila ti?!*

*Morda z levo si nožico
s postelje se skobacal,
in če ti le prst pokažem,
brž ti je hudó in žal! —*

*Kaj bi vprašal, kaj bi pravil!
Saj je čisto jasna stvar:
Očka mu prinesel včeraj
lepega je konjčka v dar!*

*Kolikrat si ga je želel —
zdaj konjiča pa ima:
Ker ne more rezgetati,
pa Metodek rezgeta.*

*Ker sam dirjati ne more,
gre po sobi gorindol
z njim Metodek in — o, glejte! —
skočil je celo na stol!*

*Jaz pa gledam in se čudim,
dečko misli: „Kaj bo to?
Morda pa celo konjiča
vzame z drzno mi rokó!“*

*In zato me ježno gleda,
gleda me in mi preti:
„Če mi ne pustiš konjiča,
te prebodem kar z očmi!“*

V šolo!

Besede zložil E. Gangl.

Uglasbil Zorko Prelovec.

Veselo.

Kaj me bri - ga str - ma ce - sta, kaj mi ho - če dol - ga
 Ves ne - uk na - me - ril v šo - lo pr - vi pla - hi sem ko -
 Gle - da - jo o - či ve - se - lo, vži - ga' mi po - gum sr -
 Če je v šo - lo str - ma ce - sta, bo po - zne - je le - pa

pot! Če sem zdaj še maj - hen šo - lar, pa po - zne - je bom go - spod.
 rak, poln sem da - nes u - če - no - sti, od gla - ve do pet ju - nak.
 ce, saj po - gum je in ve - se - lje, kar u - stvar - ja nas mo - že.
 pot, ko - der ho - dil bom po sve - tu ve - lik in u - čen go - spod.

Skledica kave za 300 kron.

Toliko je nedavno plačal na Danskem neki nemški tvorničar za skledico kave. To pa se je zgodilo tako-le: Z vlakom je prišel zjutraj v Aalborg, da bi preko Frederikshavna odpotoval dalje v Gotenborg. Izstopil je in si naročil kavo. Medtem, ko je pil kavo, je vlak oddrdral. Kaj naj stori? Tvorničar si je naročil poseben vlak do Frederikshavna, da bi še dospel do parnika, ki je imel odpluti v Gotenborg. To se mu je tudi posrečilo, toda za posebni vlak je moral plačati 300 kron — in tako ga je skledica kave stala precej drago.

Človeška koža.

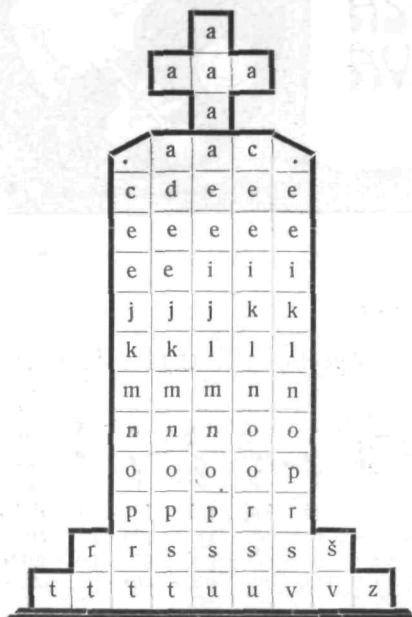
Človeška koža ima lastnost, da izpremeni barvo. Tako so dognali na zavodu profesorja Thierscha v Lipskem. Zamorcu so izrezali košček njegove črne kože in postavili na to mesto košček bele kože. Čez nekaj časa je postajala prvotno bela koža temnejša in temnejša, dokler ni postala tako črna kakor njena črna okolica. Tudi nasprotni poizkus se je posrečil. Belokožcu so vstavili košček črne kože. Nekaj tednov pozneje mu je začela zamorska koža bledeti in se ni razlikovala po 14. tednu v ničemer od bele kože Evropejca.

Spomenik.

Priobčil *Fran Pogačnik.*

Besede značijo:

1. soglasnik,
2. čebelni pridelek,
3. predlog,
4. del obraza,
5. poštno vest,
6. rogato žival,
7. jesensko roso,
8. drevo,
9. večji kraj,
10. apostola,
11. sovražnika naših dedov,
12. žuželko,
13. nočnega metulja,
14. kokošjega poglavarja,
15. sorodnico.

Po sredi dol čitaš ime slovenskega rodoljuba in učitelja.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Otroško srce.

Delovanje srca se vrši v prvih letih jako hitro, pri tem vplivajo v veliki meri zunanji vtiski, kakor n. pr. strah. Povprečno je udarcev žile v prvih mesecih 120 do 140 v eni minuti, v drugem letu 100 do 120 in med tretjim in šestim letom še vedno več kot 90; šele ko dobimo druge zobe, se približujejo srčni utripi onim odraslim ljudem, namreč 72 im udarcem v eni minuti.

640.000 šolskih otrok.

V novojšorške ljudske šole se je letos vpisalo 640.000 otrok, to je za okroglo 100.000 več, nego ima Kranjska prebivalcev. Za toliko število otrok nima mesto dovolj prostora, akoravno je v Novem Jorku 600 šolskih zgradb. Zaraditega je 60.000 otrok prisiljenih, da prisostvuje samo poldnevni pouku. V zadnjih letih so zgradili 26 novih šol. V novojšorških ljudskih šolah poučuje 17.000 stalno nameščenih učnih oseb in 1000 pomožnih učiteljev. Proračun za šole znaša 33 milijonov dolarjev

na leto (dolar 5 kron) in se je letos povečal za 6 milijonov dolarjev. 140 zdravstvenih nadzornikov ima dovolj posla, da prijavljene učence pregleda ter one, ki so bolni, takoj izključi iz šole.

Vonj v starosti.

Pri starih ljudeh se zmanjša bistrost čutov. O vidu in o sluhu je napravil doktor Vaschide točna raziskovanja na šestinšestdesetih starčkih, ki so bili v oskrbovalnicah. Prišel je do izida, da oslabi tudi vonj v starosti jako bistveno. Med temi je izgubilo 24 skoraj popolnoma vonj, in sicer 15 med 36 moškimi in 9 med 30 ženskami.

O porabi zraka.

Odrasel človek izdiha v eni uri 20 litrov ogljene kisline. Ta količina lahko torej napolni po preteku ene ure prostor 20—30 kubičnih metrov, t. j. sobico, in bi bilo seveda nemo-goče več obstati človeku v nji, ako bi bil

prostor popolnoma zaprt, da ne bi mogel vstopiti sveži zrak vanj; to pa je praktično nemogoče, zakaj zrak prihaja tudi skozi najmanjšo luknjico, toda iz tega lahko posnamemo svarilo, da je neobhodno potrebno prezračiti zaprte prostore večkrat na dan poleti in pozimi.

Morska sol.

Morska voda ni povsod enako slana. Na polutniku je bolj slana nego proti tečajema, v globočini bolj slana nego na površju. Baltsko morje ima 1 odstotek soli, Severno 1 in pol, Atlantiško 2—3 in Rdeče morje 4 odstotke soli. Ako bi izsušili vse morje, bi dobili toliko soli, da bi zamogli z njo nasuti vso zemljo 13 metrov na visoko.

Marljive čebele.

Zares se more človek učiti pridnosti od čebelice. Mala čebelica mora neumorno delati, da znese skupaj en kilogram medu. Pri vsakem izletu nabere samo 5 desetink grama te slaščice. Za sto gramov potrebuje torej dvetisoč izletov. Šestdeset odstotkov tega medu pa je voda, ki izhlapi v satovih. Torej mora čebela

nič manj nego petindvajsettisočkrat izleteti, da nabere en kilogram čistega medu. Za sto kilogramov je treba dva milijona in pol izletov. Res, velikansko delo za tako stvarco kot je čebela!

Papirnata obleka.

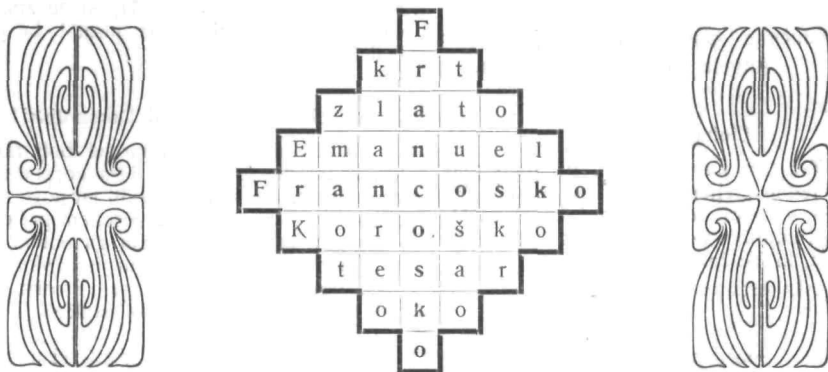
V velikih mestih na Japonskem stane vrhna obleka, narejena iz papirja, komaj 80 stotink. Tako obleko nosijo večinoma kuli (delavci), ki delajo na planem. Čeravno so ti ljudje vedno izpostavljeni vsakemu vremenu, ne odlože nikdar svoje papirnate, z oljem namočene obleke. Vzlic temu, da je ta obleka jako poceni, traja taka vrhna suknja lahko eno leto in še več.

Kako dolgi bi zrastle nohti.

Neki angleški časopis je rešil to važno nalogo. Noht na roki zraste pri navadno razvitem človeku v 1/3 leta za 1 in pol palca. Pri 70 letnem možu se sme računati, da si je svoje nohte porezal 186 krat v vsem življenju. Ako pa bi tega ne storil, bi nosil 77 in pol črevljev dolge nohte.

Rešitev demanta v deseti številki.

Francosko.

Prav so ga rešili: Peter, Janezek in Maksima Korničnik pri Devici Mariji v Puščavi; Marjetica Pavlovčič, Fanica Pelan, Tončka Ostanek, Marija Kristan v Planini; Ana in Ljudmila Laurič na Vranskem; Dragotin in Vida Schweiger v Črnomlju; Jože Dogša, AnTON in Jože Podgorelec, Tonče Plavec, Vladimir Porekar, Matija Ribič, Matija Sever, Jože Štiber, Alojzij Zdravec, učenci — Angela Porekar, Marija in Kata Sever, Matilda Trstenjak, Julka Zorjan, učenke na Humu pri Ormožu; Mato Sever, st., posestnikov sin na Humu; Ivanček Kvac, Martin Kranjc, Janez Lebič, Adolf Potočnik, Lovro Prinšek, Martin Pukmajster, Blaž Kovač, Neža Žužek, Franciška Dimec, učenci in učenke III. razr. v Šmartinu v Rožni dolini pri Celju; Inka Pušenjak v Cvenu; Štefica Vizjak, učenka IV. razreda v Ljubečni; Tonček Sivka, učenec IV. razr. pri Sv. Juriju ob j. ž.; Franc Rendla na Brdu; Josip in Jelica Rebek v Ljubljani.

Spoštovani gospod!

Z veseljem prebiram Vaš list. Stara sem deset let in hodim v tretji razred v Framu. „Zvonček“ kaj rada prebiram. V šoli je prav veselo: čitamo, pišemo, računamo in časih tudi pojemo. Dekleta se pa tudi učimo ženskih ročnih del. Ko pridem iz šole domov, se grem učiti, po večerji pa odmolim ter zaspim. Zjutraj se zopet zbudim, vstanem in molim, se oblečem, umijem, si poravnam lase in grem v šolo. V šoli imam mnogo prijateljic, ki me ljubijo.

Z odličnim spoštovanjem ostajam Vam vdana
Angela Sitarjeva v Framu.

Odgovor:

Ljuba Angelica!

Iz Tvojega pisma vidim, da imaš prav lepo in redno življenje. Tako je prav! Red in snaga sta pol zdravja; red in snaga sta pa tudi prikupljiva vsakomur. Zato imaš toliko prijateljic, ki Te ljubijo.

Le taka ostani!

*

Spoštovani gospod!

S srčnim veseljem sem tudi jaz prebiral „Zvonček“, ki ga je podaril naš dobri učitelj moji sestri. Oh, kako veselje bi bilo zame, ako bi prišel tudi moj dopis v kotiček gospoda Doropoljskega!

Klanja se Vam Vaš vdani

Jakec Vešnik,
nčenec III. razreda v Framu.

Odgovor:

Ljubi Jakec!

Glej, Tvoja presrčna želja se Ti je izpolnila. Veseli me, da rad prebiraš „Zvonček“, pa čuj! — nekaj Ti hočem povedati čisto na tihem: Jaz imam tudi malega Jakca, pa še ne hodi v šolo in še ne zna čitati, vendar se tudi že veseli vsake nove številke „Zvončka“ in njegov starejši bratec, ki pride sedaj tudi že v tretji razred, mu jo mora celo prebrati! On pa tako tiho poslušja kakor kakšna miška. Kako vesel si pač lahko Ti, ki že znaš sam čitati, pa še meni pisma pisati! Le priden bodi!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Nihče bi me ne bil mogel bolj razveseliti, kakor me je nekega jutra gospod učitelj, ko sem prišla v šolo. Posodil mi je tri zvezke „Zvončka“, ki sem ga z veseljem prejela. Še z večjim veseljem pa sem ga potem prebiral doma. Posebno se mi je prikupil kotiček gospoda Doropoljskega. Prosim, sprejmite tudi moj dopis v svoj kotiček.

Vam vdana

Micika Vešnikova,
učenka III. razreda v Framu.

Odgovor:

Ljuba Micika!

Res si lahko vesela, ker imaš tako dobrega učitelja, ki Te v šoli lepo uči, poleg tega pa še skrbi, da imaš doma lepo čtivo, kakršnega dobiš v „Zvončku“. Mene tudi veseli, da Ti ugaja moj kotiček; le piši mi še. Četudi pozno, pa odgovor dobiš gotovo.

